

Иванова Алена Степановна

Быраатты Боескоровтар ааттарынан Сургуулук орто оскуолата

Үөһээ Бүлүү улууһа

Тиэмэтэ: Кырдыабастан сүбэтин, эдэртэн эйэтин ыл

Сыала:

-кырдыаҥаска ытыктабыллаах сыһыаны ингэри;

-бөлөхтөрүнэн араһсан үлэлииргэ үөрэни;

-эппиэтинэстээх, тулуурдаах, билэ-көрө сатыыр дьоҕуру сайыннары;

-эбээбэ, эһээбэ тапталы иити;

Хаамыта

Этаптара	Учуутал дьарыга	Үөрэнээччи дьарыга
Тэрээһин чааһа	- Үтүө күнүнэн! Күүтүүлээх чуорааммыт тыаһаата, дьарыкпыт саҕаланна.	- Үтүө күнүнэн!
Оҕолор болбомтолорун тарды	- Оҕолоор, хас биирдии дьэ кэргэннэ ийэ, аҕа диэн тыллартан ордук эмиэ эйэбэс, истин баҕайытык этиллэр тыллар бааллар. Ол ханнык тылларый? - Сөп. Эһээ, эбээ диэн биһиги кимнээҕи ааттыбыты? - Эһиги бэйэбит эбэлэргит, эһэлэргит туһунан тугу билэбит? Кыратык кэпсээн эрэ. - Хас биирдии оҕо эбэлэрбит, эһэлэрбит куруук кыһаллаллар. Эбэлэрбит биһиги туспутугар куруук түбүгүрэллэр. Дьэ тугу гынан түбүгүрэллэрий? - Оҕолоор, оҕо барыта эбэлээх, эһэлээх буолбатах. Эбэтэ, эһэтэ суох, эбээ, эһээ тапталын билбэтэх оҕолор эмиэ бааллар. Онон эһиги дьоллоох оҕолор эбиккит. - Эбэлэрбитигэр, эһэлэрбитигэр хайдах сыһыаннаһахтаахпыты?	-Эбээ, эһээ диэн тыллар. -Төрөппүттэрбит ийэлэрэ, аҕалара. - Оҕолор бэйэлэрин эбэлэрин, эһэлэрин ааттарын, хас саастаахтарын, туох идэлээхтэрин кэпсириллэр. - Сылаас үтүлүк тигэн иистэнэллэр, минньигэс ас астаан аһаталлар, ханна эрэ баран кэллэхтэринэ кэһии аҕалаллар, өссө сып-сылаастык сыллаан ылаллар. -Көмөлөһүөхтээхпит, хомото суохтаахыт, куруук үчүгэй сыана ылан үөрдүөхтээхпит, таптыахтаахпыт.
Ыалдыты көрсүү	-Бүгүһнү кылааспыт чааһыгар биһиги ыалдыттардаахпыт. Федотова Дария Федотовна-Виолетта эбээтэ. -Дорооболорун мин Дария Федотовнабын. 4 оҕо тапталлаах ийэтэбин, 12 сиэннээхпин (эбээ	-Дорообо!

	<i>бэйэтин туһунан кылгастык кэпсиир)</i> -Оболоор, эһиги эбээлэргит тугу астааччыларый? -Наһаа асчыт эбэлэрдээх эбиккит ди. Оттон эһиги бэйэбит тугу сатаан астыгыт? -Оболоор мин эһигини бүгүн күөрчэх онорорго үөрэтиэм. Күөрчэҕи сөбүлүүгүт дуо? -Күөрчэх онорорго туох нааданый? (эбээ кэпсии-кэпсии кыргыттары күөрчэх ытыйарга үөрэтэр) Иккис ыалдыппыт Прокопьев Трофим Трофимович, Вадим эһээтэ. Кини 3 оҕо аҕата, 7 оҕо тапталлаах эһэтэ (<i>эһээ бэйэтин туһунан, бастакы булдун кылгастык кэпсиир</i>) -Булт суолун төһө билэбит? (<i>кыылар суолларын таайтарар</i>) -Сиргэ, бултуу барарга сыһыаннаах ханнык сизэри-туому билэбитий? туохтаах буолуохтааҕый? -Булчут хайдах майгылаах буолуохтааҕый? -Оттон булчут туохтаах буолуохтааҕый? -Уолаттар эһиги быһаҕы туттуу, туһаныы быраабылатын билэбит дуо? (<i>быһаҕы илдьэ сылдыы, сууйуу-сотуу туһунан кэпсиир</i>)	-алаадьы, бирэскии, күөрчэх, пельмен, салаат, хобуорас... -бисквит, баахыла. -сөбүлүүбүт. -сүөгэй, саахар, отон. -Үтүө күнүнэн! -оболор куобах, эһэ, саһыл, тиин атаҕын суолун таайаллар. саалаах, быһахтаах... -ойуурга улаханлык хаһытаабаккын; -сиргин-уоккун куруук аһатыахтааххын; -сир дьиэтигэр сылдьан, сынньанан баран бараргар хайаан да кураанах мас киллэрэн хаалларыахтааххын; -бултаабыт булкуттан чугас дьоннор бэрситэһэххин; -атын булчут булдун тыппаттар; -тулуурдаах, түргэн, өйдөөх, куттаммат... - саалаах, быһахтаах. -суох.
Сыаналаныы	-Бүгүҥнү кылаас чааһыттан эһиги тугу биллигит, тугу сананы сатыыр буоллугут?	- <i>оболор санааларын этинэллэр.</i>
Түмүк	-Биһиги кылааспыт чааһыгар кэлэн сүбэлээбит,элбэххэ үөрэппит эбэбитигэр, эһэбитигэр туох диэхтээхпитий?	-баһыба! Көрсүөххэ диэри.

